

AMIN

1. Lý thuyết

1.1. Khái niệm, phân loại và danh pháp Amin

a. Khái niệm, phân loại

- Khi thay thế nguyên tử H trong phân tử NH_3 bằng gốc hidrocarbon ta thu được Amin.
- Amin thường có đồng phân về mạch Cacbon, về vị trí nhóm chức và về bậc Amin.
- Phân loại:

+ Theo gốc hidrocarbon:

Amin mạch hở: CH_3NH_2 (Metylamin), $\text{C}_2\text{H}_5\text{NH}_2$ (Etylamin),...

Amin thơm: $\text{C}_6\text{H}_5\text{NH}_2$ (Phenylamin),...

+ Theo bậc của Amin (Bậc amin thường được tính bằng số gốc hidrocarbon liên kết với nguyên tử N):

Amin bậc I: CH_3NH_2 , $\text{C}_2\text{H}_5\text{NH}_2$, ...

Amin bậc II: $\text{CH}_3\text{-NH-CH}_3$

Amin bậc III: $\text{CH}_3\text{N(CH}_3\text{)CH}_3$

b. Danh pháp

- Danh pháp gốc - chức: tên gốc Hidrocarbon + amin
- Ví dụ: $\text{CH}_3\text{-NH-CH}_3$ (Đimetylamin); $(\text{CH}_3)_3\text{N}$ (Trimetylamin); ...

1.2. Tính chất vật lí của Amin

- Metyl-, đimetyl-, trimetyl- và etylamin là những chất khí mùi khai, độc, dễ tan trong nước. Các amin đồng đẳng cao hơn là chất lỏng hoặc rắn.
- Anilin là chất lỏng, rất độc, nhiệt độ sôi 184°C , ít tan trong nước, tan trong ancol...
- Các Amin đều độc.

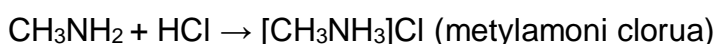
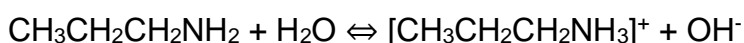
1.3. Cấu tạo phân tử và tính chất hóa học của Amin

a. Cấu tạo phân tử

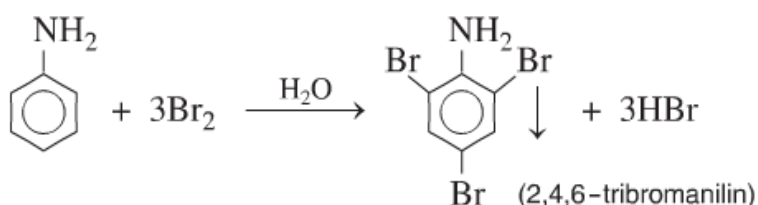
- Amin có tính bazơ và dễ bị oxi hóa tương tự NH_3 .
- Amin còn có tính chất của gốc hidrocarbon.

b. Tính chất hóa học

- Tính bazơ: Dung dịch Metylamin hoặc Propylamin làm màu quỳ chuyển xanh, còn Anilin thì quỳ tím không đổi màu.

- Tính bazơ của amin phụ thuộc mật độ e trên nguyên tử N: mật độ e lớn, tính bazơ mạnh
- + Gốc HC đẩy e làm tăng tính bazơ
- + Gốc hút e làm giảm tính bazơ
- + Amin béo > NH₃ > amin thơm
- + Amin béo bậc II > amin béo bậc I
- Phản ứng thế ở nhân thơm của Anilin:

2. Bài tập minh họa

2.1. Dạng 1: Xác định số đồng phân, gọi tên amin

Bài 1: Ứng với công thức phân tử C₄H₁₁N có bao nhiêu công thức cấu tạo của amin:

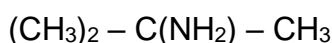
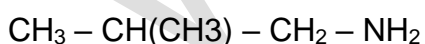
- A. 8
- B. 7
- C. 6
- D. 5

Hướng dẫn giải

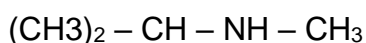
$$\delta = (2 \cdot 4 + 2 + 1 - 11) / 2 = 0$$

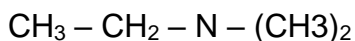
⇒ Amin no, mạch hở

Amin bậc 1

Amin bậc 2

Amin bậc 3

⇒ 8 công thức

→ Đáp án A

Bài 2 : Amin $(\text{CH}_3)_2\text{CHCH}_2 - \text{NH}_2$ có tên gọi là:

A. 2-metylpropan – 1 – amin

B. 2-metylpropan – 3 – amin

C. Metylpropylamin

D. 2 – Metylpropyl – 1 – amin

→ Đáp án A

2.2. Dạng 2: So sánh tính bazơ

Bài 1: Cho các chất sau:

(1). Amoniac

(2). Anilin

(3). p – Nitroanilin

(4). p – Metylanilin

(5). Metylamin

(6). Đimetylamin

Tính bazơ tăng dần của các chất được sắp xếp theo dãy nào sau đây?

A. (3) < (2) < (4) < (1) < (5) < (6)

B. (3) < (4) < (2) < (1) < (5) < (6)

C. (6) < (5) < (1) < (4) < (2) < (3)

D. (5) < (4) < (2) < (1) < (3) < (6)

Hướng dẫn giải

- Vòng benzen hút electron mạnh hơn nguyên tử H nên các amin thơm có tính bazơ yếu hơn NH_3

- Góc methyl $-\text{CH}_3$ đẩy e mạnh hơn nguyên tử H nên các amin có nhóm $-\text{CH}_3$ có tính bazơ mạnh hơn NH_3 ; và đimetyl amin có tính bazơ mạnh hơn metylamin ⇒ (1) < (5) < (6)

- Trong các amin thơm, nhóm $-NO_2$ có liên kết đôi là nhóm hút e nên làm giảm lực bazơ, nhóm methyl $-CH_3$ là nhóm đẩy e nên làm tăng lực bazơ (3) < (2) < (4) < (1)

→ Đáp án A

Bài 2: Cho các chất: (1) amoniac; (2) metylamin; (3) anilin; (4) dimetylamin. Tính bazơ tăng dần theo thứ tự nào sau đây?

- A. (1) < (3) < (2) < (4)
- B. (3) < (1) < (2) < (4)
- C. (1) < (2) < (3) < (4)
- D. (3) < (1) < (4) < (2)

Hướng dẫn giải

Amoniacc (NH_3); metylamin (CH_3NH_2); anilin ($C_6H_5NH_2$); dimetyl amin ($CH_3 - NH - CH_3$)

Dựa vào tính chất trên : anilin có vòng benzen (gốc phenyl) $\Rightarrow$ Tính bazơ yếu nhất

NH_3 ở mức trung gian $> C_6H_5NH_2$

Amin bậc I (CH_3NH_2) < Amin bậc 2 ($NH_3 - NH - NH_3$)

$\Rightarrow$ Thứ tự : $C_6H_5NH_2 < CH_3 < CH_3NH_2 < (CH_3)_2NH$

→ Đáp án B

2.3. Dạng 3: Xác định số nhóm chức amin

Bài 1 : X là một hợp chất hữu cơ mạch hở chứa các nguyên tố C, H và N trong đó N chiếm 23,72%. Biết X tác dụng với dung dịch HCl theo tỉ lệ mol 1: 1. Công thức phân tử của X là:

- A. CH_5N
- B. C_2H_7N
- C. C_3H_9N
- D. $C_4H_{11}N$

Hướng dẫn giải

Vì n HCl : n X = 1: 1 $\Rightarrow$ Phân tử chứa 1 nhóm chức amin, tức có 1 nguyên tử N

$\Rightarrow m_x = 14 : 23,72\% = 59$

Gọi CTPT X là: $C_xH_yNH_2$

$\Rightarrow 12x + y + 16 = 59$

$$\Rightarrow 12x + y = 43 \Rightarrow x = 3; y = 7$$

→ Đáp án C

Bài 2 : Để trung hòa 50 ml dung dịch đimetyl amin cần dùng 40 ml dung dịch HCl 0,1M. Nồng độ dung dịch amin và khối lượng muối thu được là:

- A. 0,02M và 0,33g
- B. 0,04M và 0,33g
- C. 0,04M và 0,238g
- D. 0,02M và 0,238g

Hướng dẫn giải

$$n_{\text{HCl}} = 0,004 \Rightarrow n_{\text{amin}} = 0,002 \text{ (amin 2 chức)}$$

$$C_{\text{M amin}} = 0,002 : 0,05 = 0,04\text{M}$$

Áp dụng định luật bảo toàn khối lượng :

$$m_{\text{muối}} = m_{\text{amin}} + m_{\text{HCl}} = 0,002 \cdot 46 + 0,004 \cdot 36,5 = 0,238\text{g}$$

→ Đáp án C

2.4. Dạng 4: Phản ứng cháy của amin

Bài 1: Đốt cháy hoàn toàn a mol hỗn hợp X gồm 2 amin no đơn chức mạch hở liên tiếp nhau thu được 5,6 lít CO₂ (đktc) và 7,2 g H₂O . Giá trị của a là :

- A. 0,05 mol
- B. 0,1 mol
- C. 0,15 mol
- D. 0,2 mol

Hướng dẫn giải

2 Amin no đơn chức, mạch hở có công thức: C_nH_{2n+3}N

$$n_{\text{amin}} = (n\text{H}_2\text{O} - n\text{CO}_2)/1,5 = (0,4 - 0,25)/1,5 = 0,1 \text{ mol}$$

→ Đáp án B

Bài 2: Khi đốt cháy hoàn toàn một amin đơn chức X, người ta thu được 10,125g H₂O; 8,4 lít CO₂ và 1,75 lít N₂ (các thể tích khí đo ở đktc, và thể tích N₂ trong không khí chiếm 20% thể tích N₂ thu được). Công thức của phân tử X là:

- A. $C_4H_{11}N$
- B. C_2H_7N
- C. C_3H_9N
- D. $C_5H_{13}N$

Hướng dẫn giải

Gọi công thức tổng quát của amin đơn chức là C_xH_yN

$nCO_2 = 0,375 \text{ mol}$, $nH_2O = 0,5625 \text{ mol}$

nN_2 do phản ứng cháy = $80\% \cdot 0,078125 = 0,0625 \text{ mol}$

$C_xH_yN \rightarrow xCO_2 + y/2H_2O + 1/2N_2$

$n \text{ amin} = 2nN_2 = 0,125 \text{ mol}$

$nCO_2 = x \cdot n \text{ amin} = 0,125x = 0,375 \rightarrow x = 3$

$nH_2O = y/2 \cdot n \text{ amin} = 0,5625 \rightarrow y = 9$

→ Đáp án C

2.5. Dạng 5: Amin tác dụng với muối của kim loại

Bài 1: Chất phản ứng với $FeCl_3$ cho kết tủa là:

- A. CH_3NH_2
- B. CH_3COOCH_3
- C. CH_3COOH
- D. CH_3OH

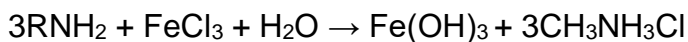
→ Đáp án A

Bài 2: Cho 9,3g amin bậc 1 phản ứng với dung dịch $FeCl_3$ dư thu được 10,7g kết tủa. Công thức của Amin đó là:

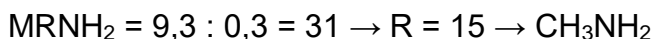
- A. CH_3NH_2
- B. $C_2H_5NH_2$
- C. $C_3H_7NH_2$
- D. $C_4H_9NH_2$

Hướng dẫn giải

$nFe(OH)_3 = 0,1 \text{ mol}$

0,3   0,1

→ Đáp án A

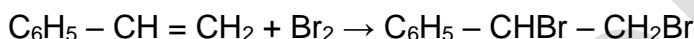
2.6. Dạng 6: Anilin

Bài 1: Có ba chất lỏng: benzen, anilin và stiren đựng riêng biệt trong ba lọ mất nhãn. Thuốc thử để nhận biết ba chất lỏng trên là:

- A. Nước brom
- B. Giấy quỳ tím
- C. Dung dịch phenolphthalein
- D. Dung dịch NaOH

Hướng dẫn giải

- Stiren làm mất màu nước brom :

- Anilin tạo kết tủa trắng :

- Benzen không có hiện tượng gì

→ Đáp án A

Bài 2: Để phân biệt anilin và etylamin đựng trong 2 lọ riêng biệt, ta dùng thuốc thử nào sau đây?

- A. Dung dịch Br_2
- B. Dung dịch HCl
- C. Dung dịch NaOH
- D. Dung dịch $AgNO_3$

Hướng dẫn giải

Anilin phản ứng với nước Br_2 , tạo kết tủa trắng $H_2NC_6H_2Br_3$

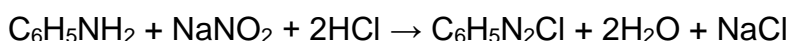
→ Đáp án C

2.7. Dạng 7: Phản ứng khử amin bằng HNO_2

Bài 1: Muối $C_6H_5N_2^+Cl^-$ (phenylđiazoni clorua) được sinh ra khi cho $C_6H_5N_2$ (anilin) tác dụng với $NaNO_2$ trong dung dịch HCl ở nhiệt độ thấp ($0-5^\circ C$). Để điều chế được 14,05 gam $C_6H_5N_2^+Cl^-$ (với hiệu suất 100%), lượng $C_6H_5N_2$ và $NaNO_2$ cần dùng vừa đủ là:

- A. 0,1 mol và 0,4 mol
- B. 0,1 mol và 0,2 mol
- C. 0,1 mol và 0,1 mol
- D. 0,1 mol và 0,3 mol

Hướng dẫn giải

$$n_{C_6H_5N_2Cl} = 0,1 \text{ mol}$$

$$n_{C_6H_5N_2} = n_{NaNO_2} = n_{C_6H_5N_2Cl} = 0,1 \text{ mol}$$

→ Đáp án C

Bài 2: Hỗn hợp 1,07g hai amin đơn chức bậc nhất kế tiếp nhau trong dãy đồng đẳng phản ứng vừa hết với axit nitro ở nhiệt độ thường tạo nên dung dịch X. Cho X tác dụng với Na dư thu được 0,03 mol H_2 . Xác định công thức 2 amin:

- A. $C_3H_7NH_2$ và $C_4H_9NH_2$
- B. $C_2H_5NH_2$ và $C_3H_7NH_2$
- C. CH_3NH_2 và $C_2H_5NH_2$
- D. CH_3NH_2 và $C_3H_7NH_2$

Hướng dẫn giải

Đặt công thức chung của 2 amin là: RNH_2

X gồm ROH và H_2O phản ứng với Na:

$$n_{ROH} + n_{H_2O} = 2n_{H_2} = 0,06$$

$$\Rightarrow n_{ROH} = n_{H_2O} = 0,03 \text{ mol} = n_{RNH_2}$$

$$\Rightarrow ROH = 1,07 : 0,03 = 35,6 \Rightarrow R = 18,6$$

$$\Rightarrow -CH_3 (15) \text{ và } -C_2H_5 (29)$$

→ Đáp án C

3. Luyện tập

3.1. Bài tập tự luận

Câu 1: Cho 10 gam hỗn hợp 2 amin no đơn chức, mạch hở tác dụng vừa đủ với V ml dung dịch HCl 1M, thu được dung dịch chứa 15,84 gam hỗn hợp muối. Giá trị của V là?

Câu 2: Trung hòa hoàn toàn 12 gam một amin (bậc một, mạch cacbon không phân nhánh) bằng axit HCl, tạo ra 26,6 gam muối. Amin có công thức là?

Câu 3: Khi đốt cháy hoàn toàn một amin đơn chức X, thu được 1,344 lít khí CO₂, 0, 24 lít khí N₂ (các thể tích khí đo ở đktc) và 1,62 gam H₂O. Công thức của X là?

Câu 4: Cho chất hữu cơ X có công thức phân tử C₂H₈O₃N₂ tác dụng với dung dịch NaOH, thu được chất hữu cơ đơn chức Y và các chất vô cơ. Phân tử khối của Y là?

Câu 5: Đốt cháy hoàn toàn 100 ml hỗn hợp khí X gồm trimetylamin và hai hidrocarbon đồng đẳng kế tiếp bằng một lượng oxi vừa đủ, thu được 750 ml hỗn hợp Y gồm khí và hơi. Dẫn toàn bộ Y đi qua dung dịch H₂SO₄ đặc (dư). Thể tích còn khí lại là 350 ml. Các thể tích khí và hơi đo cùng điều kiện. Hai hidrocarbon đó là?

3.2. Bài tập trắc nghiệm

Câu 1: Amin no, đơn chức, mạch hở có công thức tổng quát là

- A. C_nH_{2n}N
- B. C_nH_{2n+1}N
- C. C_nH_{2n+3}N
- D. C_nH_{2n+2}N

Câu 2: Chất nào sau đây thuộc loại amin bậc một ?

- A. (CH₃)₃N
- B. CH₃NHCH₃
- C. CH₃NH₂
- D. CH₃CH₂NHCH₃

Câu 3: Số đồng phân cấu tạo amin có cùng công thức phân tử C₃H₉N là:

- A. 2
- B. 3
- C. 4
- D. 5

Câu 4: Ở điều kiện thường, amin X là chất lỏng, dễ bị oxi hoá khi để ngoài không khí. Dung dịch X không làm đổi màu quỳ tím nhưng tác dụng với nước brom tạo kết tủa trắng. Amin nào sau đây thỏa mãn tính chất của X?

- A. đimetylamin
- B. benzylamin
- C. metylamin
- D. anilin

Câu 5: Dãy nào sau đây gồm các chất được xếp theo thứ tự tăng dần lực bazơ?

- A. anilin, metylamin, amoniac
- B. anilin, amoniac, metylamin
- C. amoniac, etylamin, anilin
- D. etylamin, anilin, amoniac

4. Kết luận

Sau bài học cần nắm:

- Khái niệm, phân loại và cách gọi tên Amin
- Tính chất hóa học của Amin.